

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

„Slogora rastu malo stvari, a neologa ovo polkvazi“ Nar. Posl.

Preplaćata s poštarnom stoji 2 for., a soljako samo 1 for., za celu godinu. Razmerno 1 for., a soljako 50 novč. za pol godinu. Izvan Cetinje više poštarnina. Gađa se najčešće u seljakah to su voljni, da im list saljeno stavi ukupno pod jedinim zavojem i imenom, darat doma za 70 novč. na godinu strakom. Novč. so šalju kroz poštarsku Ažuriranju. Ime, prezime i najčešće Postu valja jasno označiti. Komu List nedostaje na vremenu, noka to je javi odgovarajući u otvorenu pismu, za koju se neplaća nikakva poštarna, napisat izvana Reklamacija. Tko List prima i drži, ako je pošten, ga i plaća.

izlazi svaki 1. i 16. dan mjeseca.

UREDNIĆTVO I ODPRAVNIĆTVO

našlo je

Tipografi Pigli di C. Amati, via della Zonta, N. 7.

Pisma so šalju platjene poštarnina. Vlasti, dopisi i drugi spisi stampaju sa H. a cijelosti il u Izraku, uvalno prama svojim redoslijedom i smjeru uroga lista. Ne-potpisani so dopisi novotplatljivici. Osobna napadala i često sukrivena stvari nenašla mjesto u ovom listu. Pribrišena se pisma tiskaju po 5 novč. stari redak. Oglasni od 8 redaka stoji 60 novč., a stari redak sviči se novičićima; ili u sljedeća operacija po što so pogodno oglašici i odpravničto. Dopisi so novračaju. Uredničko i odpravničko, osim izvanrednih slučajeva, naplopljuju, nego putem strojeva Listarnice.

Vazmeni dar biskupa Dobrile.

Velika nesreća preti našoj biskupiji: da joj naime poneseane svećenike! To vec znadi Slogomi stinci iz pastirskog lista presv. biskupa Dobrile od dne 2. febr. o. g., u kojem je dokazano kakvo je dobro vjera, i da su po bozjoj naredbi svećenici potrebni za uzdržanje i napredak vjere. Gdje nestaje svećenici, ondje nestaje i vjere. A kad je vjere nestalo u narodu, nije ga moglo zadjeti grozinja nesreća. A da nam ta nesreća preti upravu hitrim korakom, ponismimo sumo na one žalostne brojeve iz napomenutoga pastirskog lista. Našoj biskupiji bi trebalo, da ima u sjemeništu jedno ljeto s drugim najmanje petdeset bogoslovača; ali mjesto 50, bijnje ih god. 1873 samo 20; god. 1874, nego 18; god. 1875 samo 13; god. 1876 samo 11, lani 9, a ove godine samo 7, dakle ove godine 43 prenalo! Iz loga se vidi, da je svako ljeto gore, i doskora nećemo imati nego po kojega, dokim nam nisu mogli svećenici umrli, a drugi iznemagaju. Lani jih je umrlo 13, u mir ili penziju jih je prešlo 8, jedan je ostavio svojevoljno službu, a mladih smo samo trojeću dobili za službu. Žalostnim ovim brojevom, neće biti suviše ako se još i ovi dodaju: po prilici je svih kolikih svećenika spadajućih u ovoj biskupije 320. Od ovih jesu 3, koji imaju preko 80 god., 34 preko 70 god., 80 preko 60 god., a 150, koji imaju preko 50 god., dakle starci preko polovice svih skupa! Uz najbolju volju, većina ovih malo će još godinu moći upravljati svoje težke službe, osobito na polju. Već je sada po koje mjesto u biskupiji ostalo bez svećenika, a za čovječe pameti nije bilo bez njega. Svakidašnje je tužba: Imali smo duhovnika, radi

bolesti il starosti pošao je u mir, a nismo, i Bog zna da kad, a može biti nećemo dobiti drugoga; od bližnjega svećenika, koji već ima svoje stade, uz najbolju mu volju, slabac će nam biti pomoći! Tko će nam djetetu učiti sveli zakon i strahu božjeg? Tko nas podučavati, tko nas božjom besjedom tjesiti, tko uniruće sv. Sakramenti krijepti? Smiluj nam se, Bože, i pomozi nam ti koji moreš! I ih tužubal bit će svaki dan većina, i do najdalje deset godinah neće biti kraja, da ne žaluje za svećenikom, kog neće imati.

Ako je čije žalovanje nad tom nevoljom, to je žalovanje presv. nam biskupa, koji više nego iliko drugi ljubi nevolju si biskupiju i zna promjeriti strahotu te nesreće sa svimi grđini posjedlicami u dusevnom i vremenitom obzoru svojih biskupljana. Zna se, da je on već pred mnogima godinama predviđio tu nesreću, pak već od onda skrbio kako da ju odstrani il barem umanj. A od kad nam ga Bog poslao u Trst, svakidašnja mu je to i najglavnija skrb. Žalostno je za sv. vjera sadašnje vreme: posvuda joj neprijatelji i protivsećenici, da se je on poprišio i najskrajnjeg, česa se je moglo poprišiti, da očuva milu biskupiju od te surtonosne nesreće. Dokazana je već istina, da ne tuguju nad pomamjkanjem svećenstva one biskupije, koje imaju *svoj konvikt ili mala sjemenište*, u kojem učenici već od prvih latinskih škola, uz mali ili nikakav trošak, pod samim nadziranjem biskupovim i ravnjanjem pametnih osoba, pohadaju potrebite škole, a edukirani u svetih načelima, koje su uz mličko sasli od bogoljubnih majkih, i u nakanosti da postanu jednom pravi božji svećenici. Od neizvorne koristi bio bi takov konvikt za našu biskupiju. I gle presv. biskup Dobrila nakon ga je potrebuju Božjom i dobrim ljudi utemeljiti.

Zivo je diramo i razrušilo mnogo srca ono njegovo žalostno očitovanje u pastirskom listu o sve većem pomamjkanju svećenika; poteko se ozbiljno misliti, i to osobito u Trstu, da se zapreći ta nevolja. Njegovomu pastirskom pozivu odzvalo se je više vjernih u Trstu. Dvadeset i četri gospodska lica, kojim je ine med najčestitijim u Trstu, i koje je Bog bogatstvom nadario, pod biskupovim predsjedničtvom sastali se u zaukoniti Odbor, a zadaća jim je, da sami po mogućnosti daju novčanu podršku za konvikt i da idu od kuće do kuće po Trstu, moleći milostinju u tu svrhu. O Vazmenu će se ova gospoda javiti u posebnom proglašu Trstu i svoj biskupiji. U svoje vrieme i u „Našoj Slogi“ bit će priobčen njihov proglaš. Blagoslovim Bog plemenito i čestuo pozdravljanje!

Nu ne samo gospoda nego već svaki biskupljani mora doprinjeti svoj kameničić, da se konvikt sagradi i utemelji. U tu je svrhu odredio presv. Biskup usanoviti u svojim biskupijama *bogatstvu dustru invenum „Svetu Obitelj“*, postavljajući ga i pod njenom pokroviteljstvo. Svrlja je družtvu, da razsire bogoljubnost prama „Sv. Obitelji“, koja bi moralna biti ogledno svakoj kršćanskoj družini, pak da se sabiraju novci za podpirati već od sada siromašne djake u latinskih školama, i za gradjenje i utemeljenje biskupijskog konvicta. Svaki može stupiti u družtvu „Svete Obitelji“. Članovi se obvezuju, da će placati po gradovilu najmanje jedan forint na godinu pa jedan put il u dva roka, svakoga Januara i Julja po 50 novč.; a da na polja po 50 novč. najmanje na godinu, koji se mogu platiti na jedan put il u 2 roka u istih mjesecih. Naredjene su i neke molitve u tu svrhu i zamoljen od sv. oteca blagoslov. Sto je forint il 50 novč. na godinu? Lajko jih prištedi svaki na

kojog nekoristnoj morda i škodljivoj stvari, da ih daruje Bogu na veliku čast a sebi i svojim na najveću korist. Isilna je, puno, puno novaca hoće se za taj konvikt, ali božjim pomoću neć će se. Recimo, da se jih upiše po gradovil u „Svetu Obitelj“ samo 10 tisuća, a po polju drugih 10 tisuća, to je već najmanje 50 tisuća for. na godinu. Ali ustanje je veliko da bude i više toga, Bog će nadahnuti dobre ljudi, pak će biti. Razveseli se, narode, i daj Bogu hvalu, kej je već pokazao da mu je mila ta osnova. Čuj! Sam presv. Biskup Dobrila, od kad je Biskup, počeo je pametno streliti da kako je već sebe, tako i sve svoje vjeru daruje i domovini. Koliko je on, dok je bio u Poreču, pomagao siromašnim djakom, to znade Bog, on i podupirani mladići. A vrh toga prištedi do šestdeset tisuća forinti. Od ovih, kad je bio premješten u Trst, darovaće je punih dvadeset tisuća porečkoj biskupiji, da se utemelji 8 stipendija za siromašne djake. A sad se, evo, lišio svega ter je podario četiri deset tisuća za konvikt. Takova ljubav do vjere i svoga naroda, nemore imati nego blagoslovljene posljedice. Neka pobozna gospa u Trstu sledila mu plemeniti čin, pak i ona pokloni za konvikt četiri petnaest tisuća forinti. A dve druge osobe po 1000 for. I ucka bogoljubna Franceskinja, kojoj po steci dosao u ruke letošnji biskupov pastirski list, poslala je petdeset zlatnih napoleona, tamo iz daleke Odese, da mu ljubezno srdeči utjosi.“

Timi riječi opisao vam je prijatelj u Trstu znamenitu nakamu biskupovu. Nemoženo, a da i od svoje strane još koju nedodamo.

Bilo bi bezumno vikati, a što će nam popovi? briga nas, bude li jih,

PODLISTAK.

RAZVOD ISTRIJANSKI

(Dalje, viđi broj 7.)

I tako se vsi ti komuni meju sobu veliko pregovaranju, i tako komuni barbarski pokazali, ki biće pisani na let božih 1058 u kom se udružili i razvodi od kumfni meju kuntrudu Gurandom i stareo naprijed stavči, ki znaku pravdu i razvodi od kuntrudu weju njimi; a z drugo strani komuny vodnjanski starec kažeši ki znajuju pravdu i razvodi od kumfni meju njimi. I tu naprijed kažeši jedan inštronut, ki biće pisani na let božih 1110, a to u vino kuntrudi gurjansko, i tako se vsi ti komuni veliko pregovarali; i gospodin knez, i gospodin markoz, i vsa gospoda velik čas sveća i prizvane u sebi od Buzula sudac Mohor, i Pengar, i Matij, od Motovuna

sudac Ričard i Karlan, i Baraterović, i Korača, i Farin; od Oprila sudac Galic, i Črajanović i Mohor, od Labina sudac Lupotin, i Rumin, i Sidar, i Petroš; od Plomina sudac Brabna, i Salveštar; od Kostola i od ostalih mest. I tako vsi skupa velik čas sveća, i jedne, i druge strane listi i pisma etču, i tako pulski komuni pokaza svoj original, kadi se vsa njih pisma i nodari udržaju, da ta instrumeni biće storen u njih polaci po zapoveli njih staraca, i gospode, u kom se udržave, da ta župan Šist ima i moro past sveće živine od toga vrha kuntrudi Filipana, kadi se svrsišu tri termeni od kumfni. I tako po termenih do ravance Trzarni, i vso do zatki opatije crevky svetoga Martina, kadi se svrsišu etčeri termeni od razvod u kumfni, i prose vse to gospode, da bi se imelo tako obdržat, kako je od starech prislo. Ovo se očće i sada ljudi živi, ki su pri tom bili, i njih oci, ki su zato njim gororili, da nima veće od nijedne strane biti zmutnji, nego da se ina takо razvedi naprijed meju njimi udržat, i s toga nesnit. I gospodin Filip Macić govorase od strani vse gospode komuni pulskom, i vodnjanskou, i barbarskom, da bi imeli on strani komuni odstupit. I gospodin knez, i gospodin markoz, i vsa gospoda velik čas skupu sveća, a komuni pulski i vodnjanski, i bar-

barski behu na stran odstupili. I tako se kruto meju sobu progovorali, i gospodin Filip Macić govorao od strani vse gospode komuni pulskom s Vodnjanci, i komunu barbarskom, da zberu s Pula 6 starac, ki znaju pravdu i razvodi od kunfni meju Vodnjanci s Gurandom, i Barbanci, a šest z Vodnjani, a šest z Brabna, i da poljaju pravo po razvedje teh 18 staraca naprijed vsaki njih križ u rukah nosi, pravo, kako su slišati od starech. I tako se vsi ti komuni meju sobu sednije, i velikimi zavezi i rotu utvrđise, i rekoše, da ot pri tom ostat, kako oni imaju njimi zavodi stvoreni. I tako stvoreni bi. I tako od toga uveli, i cera i glave te koroni od toga brešča idoše ravno na jednu gromčnicu, i tu najdošo etčeri termeni od razvod meju njimi, i vodnjanski, z Gurandom, i savičenski, golčanski i barbarski. I tu pokazao etčere zlamenta različna na kamicu visočeni, i oni pokazalo komuni golčanski list, ki biće pisani na prvi razvodni na let božih 1025, u kom se udržase, da ta zlamenta tu zaselju postavljena, od vaskogog toga mesta svoje zlamenta. I tu sam gospodin knez, i gospodin markoz, i vsa ta gospoda etčra ta list, i tako bi vsem ugodno, i tako ondi obredise, kako je od starech prislo. I gospodin knez, i gospodin markoz la list potvrdise, i komuni golčanskom ga povratilo, prepisavši sebi i hranuše gospoda, i vaskog strani označiše, da, kaj koli stran bi prek teh termini i zaved od

do puta, ki gre od Vodnjani v Barban, na glavi to zatki opatije crevky svetoga Martina, od vrha Globoca, i tu najdošo stare krize, i starla zlamenta različna, i tu čekabu župan Marko, i Kržman, i Brabna, i Mikula, i vas komuny golčanski; od svetoga Vicenca opatije, župan Paško, Adam, i Žil, i vas komuny. I gospodin Filip Macić govorao od strani vse gospode komuni golčanskom, i komunu svetoga Vicenca: ato bi na tih raspustil, i na tih zlamentaj, ku se pokazali komuni vodnjanski na glavi te zatki, pravi njih termini od razvod: ki vti rokoše, i velikimi zavezi i rotu potvrdise, da se pravo ondi svrsišu etčeri termini od razvod meju njimi, i vodnjanski, z Gurandom, i savičenski, golčanski i barbarski. I tu pokazao etčere zlamenta različna na kamicu visočeni, i oni pokazalo komuni golčanski list, ki biće pisani na prvi razvodni na let božih 1025, u kom se udržase, da ta zlamenta tu zaselju postavljena, od vaskogog toga mesta svoje zlamenta. I tu sam gospodin knez, i gospodin markoz, i vsa ta gospoda etčra ta list, i tako bi vsem ugodno, i tako ondi obredise, kako je od starech prislo. I gospodin knez, i gospodin markoz la list potvrdise, i komuni golčanskom ga povratilo, prepisavši sebi i hranuše gospoda, i vaskog strani označiše, da, kaj koli stran bi prek teh termini i zaved od

nebude li jih. Nije tomu tako. Svećenikah treba i kruto jih treba; i to treba takovih, koji će od prave nakane taj stališ odabrat. Današnje vrieme nekako sve za tim ide, da razum čovječji izostri, a zaboravlja skoro posvemu sreću plemeniti. Jos čemo rado gledati vrieme, kad u čemu mantiće zavijeni pokornici budu navješčivali nauk milostinje i treznosti, ter ga životom svojim svjedočili.

S te strane biskup Dobrila, zamisliv onu veliku misao, prikazuje nam se pravi apostol mira, pravi pastir svoga stada.

„Siromašna Istra mi je domovina, nevoljna podzemljka mi je rodna kuća, od koje za cijelog školovanja ništa skoro nisam dobio; ljubav do roda i crkve kojoj pripadam moji su spomeni.... Prošle duge godine, i pročuo se glas, da je biskup Dobrila bogataš. Istina je. Evo prištredio sam četrtdeset tisućah for. Ja jih dajem za konvikt, to opeta ostavim siromah!“ Tako je po prilici govorio biskup svojim crkvenim doglavnikom, kad jih je onomadne u zbor sakupio i svoju jim misao očitovalo.

Tako se usamo u ljepe dane, kad će opet naš pak imati dosti učitelja, koji će ga izgledom i rečju učili kršćanskim kriepostim, koji će braniti pravnic proti krievicu posvem i svuda.

Začeć, da se ovo dobročinstvo kako protegne i na porečku biskupiju i na krčku (ako joj ponestaje svećenikah), kličemo spomenitomu sinu našega roda: Desnica Ti evictom evala, a nebeski duša raj dopala!

DOPISI.

Iz Tinjančića.

Već je prošlo dugo vremena, da vam nisam pisao. Tomu je uzrok, što nisam imao ni šta toliko važnog, da vam javim. Nu sada me je probudio jedno plemenito djelo, koje mislim da je vredno, da se iznese na svitlo.

U našem Tinjanu bilo je dugo prepiranja i sukoba sporadi naše većinice. Narod je hrvatski sporad većine svoga broja zahtjevaо, da se u njoj uči hrvatski; a narod talijanski, koga je velika manjina, zahtjevaо je u njoj nauk talijanski. A to mu je poslo i za rukom, jer u njegovih se je rukuh nalazila sva občinska oblast, kao što se nalazi i danas. I tako nebi bez smetnje i sukoba medju ovim narodom puno vremena, naime sve do početka tekućeg skolskoga ljeta; jer sporadi rečenoga uzroka množina djeteci bi zapustjala školu svakidanju, a roditelji im radje su plačali globu, nego da šalju djetetu u onaku školu. Bivši pak učitelj sporadi nedozvoljene mu večerne škole, bio je zapustio i nedjeljnju školu. Ali

sada imam vam javlji radostnu vijest, da je dolazak sadašnjega učitelja, g. Blaža Rimanića, našega domoroda rođenog iz Gračačine, svega toga prepiranja i sukoba nestalo, jer njegova bržljivost i marljivost je sve to utolažila. Šta ne samo, da se ne plaća globu, ne samo pohadaju školu djetetu iz onih selih, koja su moralia i prije sporadi blizine i to do dvanaest godina, nego suviše sada djeteta pohadaju dragovoljno školu takodjer iz onih selih, koja ju nisu dužna pohadjeti sporadi prikomeni daljnje. A svrhu loga još je jedno drugo čudo sada. Ne samo da djeteta neznamaruju polaziti učionu, nego jošter nomeni od dvadeset do dvadeset i pet godina pod većer ostave nekoj vrganji, nekoj motiku ili koje drugo oruđje, pak idu na učenje knjige i pisma, i akoprem nisu bili nikada u školi do ovoga ljeta, tim načinom jurve svu čitaju i pišu. Nedjeljnu pak školu nepolaze samo općenici, nego i muži od težeće i rukolovarske ruke, u dobit od trideset do trideset i pet godina, i tako i ovi i da nisu ikakve polazili učionu da ove zgode jurve čitaju i pišu. Nas g. Blaž Rimanić nije samo dobar i marljiv učitelj, nije samo znao utolažiti i umirili talijanski i hrvatski narod u Tinjanu, dielec nauk svakomu po svojoj želji: nego suviše mnogo služi i prudi svojim izgledom i pobožnim poнаšanjem, što nikada nezalud sv. misu ni večernje. On zna sa svimi živiti u ljeplju miru i redu, čovjek napopunoma stalan, koji se neda smutiti od huljih, koji preziru svetu pobožnost i kmetu, kao što je taj zao običaj zavladao u sadašnjoj dobi kod mnogih, koji nose samo jedno malo vlastelske kabanece.

Zato uprav sporadi tih vrhnih usudjujem se ja danas u ovom mojem pismu u ime svega puka Tinjančića čestitati mu ove svete prve buduće blagdane Vazmene, koje će medju nama sprovoditi, kao našemu domorodenju, začeć mu, da ga svemoguci i milostivi Bog pozivi dugo i dugo vremena u dobru zdravlju i blagostanju! Rodoljub.

Iz Klane.

Već smo više vremena ovdje bez plovana, i imamo samo administratora. Uzroci, zašto je tako, mnogo su različiti, a svih mi se neće ni napisati očito. Nego za ove neke vas molim, da je na stampate, i s njima zajedno moju misal, kako bi se bolje načinilo; zato i ovud više ljudi stje „N. Slogu“, pak je dobro da se občenite stvari očito razprave. Najprije mi je spomenuti, da je Klana razvijana, da su zli ljudi, neposlušni, lutoranji. Ali to nije istina! I ovuda je sterejije, kako svakud, ali je i pobožnoga sveta. Znali bi nekojipri povijedati,

koliko se može s našim pukom učiniti, ali treba znati s njim vladati. Ja ēu vam po istini reći kako stvar stoji. U našoj plovaniji tako je uredjeno od nekada, da se plovansko mito plaća u gotovom novcu. Svako ognjiste daje 1 for. 80 novčić. A svaki zna kako je kmetu težko gotov novac iz ruke dati, ako ga ima, jer mu na sto stranah treba. Pametan plovani mogao bi se načiniti, da na mjestu noveca uzme toliko zita, sotiva, sene ili budu kakove letine.

Ali još bi nesto nasi ljudi nečinili, da dobiju pravo povoljnoga plovana. Oni bi odlučili, da će u jesensko doba sama občina izjaviti one novece, pak predati plovani. Tako se on nebi imao nimalo poganjati s pukom radi plaće.

Ali još je nešto. Mi nečinimo plovanske kuće od mnogo godina, nego plovani ili administrator stanuje u drugoj občinskoj kući, koju su Klanjevi kupili zajedno s drugim imetakom negdašnje gospoštije. Ta kuća liepe je i prostrana i blizu crkve; ali bi ju trebal prekruti i traže podignuti, da bude manje mokrote, vrata obnoviti itd. Vendar nemislite, da se u toj kući neda bivati. Ona je još dandanas posvema pristojan stan za svećenika naše vasi, nego kad bi se popravila, kako govorimo, onda bi mogao i biskup u njoj stanovati.

Sada nekojiprovore, da nećemo imati plovana dokle se neodluči kuća za plovaniju. A mi bimo radi imati plovana, koga bi mi izabrali, zašto administrator, koji dodje, misli da ga je biskup ovamo poslao za kakvu kaštu, pak se razzali, ako je i dobar bio. Kuću mora imati plovaniju; samo nismo složni, kako bi se odlučilo. S Klanom je u plovaniji i Studenom. Klan mora svoj del dati po dušah i opet kato patron crkveni. Dakle po tom se vidi, da bi Klanjevi mučeno zidati novu kuću. Studenici provore: „Mi hoćemo, da se zida nova plovana, na mirinu stare“. I oni bi dobre volje dali od svoga kraja što treba. I nekoj Klanjevi tako provore. Ali oni nepronište, da bi nova plovana samu Klanu dosla kostat kake četiri tisuće najmanje; pak su pozabili, kako se občinske stvari kod nas zidaju. Škola je imela biti sazidana po licitaciji i pogodbah za 2,800 for.; a dozidana kostala je 4300 for. Tako bi se i plovani zidala!

Drugi provore ovako: Kuću, gdje sada plovani stanjue s „pristavom“, koja je oko nje, nebismo mogli prdati ni za pet tisuća forinti. Skoro toliko kostala bi nas nova plovana. Dakle procenimo mi ovu kuću s pristavom i dajmo sve skupa plovaniju, a plovana neka nam povrati senokosu „Dno“, pak ćemo za to i pomoći studenjskoga dela dobro popravit kuću i naš pop bit će

kunfini pasli, va dne, ali u noći, ona stran zapada komunu peno marku 1. soldini malih 40, arbadige marke 3, i, ka koli stran bi prestavili ali odstavili imenovane termini, i razvodi od kunfini, ona stran zapada pone marak 300: gospodin knezu v Pazin 100 marak; a toj gospodin 100 marak; a komunu, ki bi mimo obdržal, 100 marak. I vsakoj strani njih listi, potvrđivši je, vratiše, prepisavši je gospoda sebi shranjuše. I tako stvoreno bi. I pisanje listi jednoj i drugoj strane joškom latinskim i hrvackim; a gospoda sebi shranjuše joškom nemškim. I tako vti ti komuni idoše domov, da se tako na teh razvodih smrtonjekuši.

Od teh razputi, i glave to zatko idoše vsa gospoda, i vti ti komuni i deželani meju Golčanci i Barbanci, tu rayno na jedan velik mno, i tu najdoše dva staru križa, i čavli zabijeni, kako se u listu udržašo. Od tu na jedan velik cor, na kom behu dve zlamenja, od tu na jednu gromaću, od tu rayno na glavu zatke crkve svetoga Sanbasa; i tu najdoše dve različne zlamevanja; i tu potuži komuni pulski gospodini knezu i gospodini markezu, i svoj gospodi od strani svoje crkve, i njih gospodina opata, i tu pokazaše listi, u koj se udržaše, da tu crkvu ima komun barbarski obsluževati vsakim potrebama, i za nju davat

tomu opatu prihodišen na leto mere barbarsko pšenice starić 15, keh mnoga vrimena nisu dali, ni ote, kako je narečeno od stareli: a komun barbarski to na odgovaraše i potrobovaše, da gospodin opat po veću krat jest njih otel dat njih pravice, a komun pulski krati, i da jih nimata da zvrhu te crkve i zemlje ujo i oblasti, ka pristoji crekvi i zemlji, zato dajte nam pravice, a pšenici vaznute. I tako gospodin knez i gospodini markuz i vsa gospoda narediše, da komun pulski i gospodin opat imaju dat pravice, ke pristoji komunu barbarskomu, zvrhu njih crkve, i zemlje; a da Barbanici imaju plaćati tako je od stareli prislo. I tako stvoreno bi.

Od te glavi zatki i zlamevanji idoše nad dol Butkov, tu najdoše tri zlamevanja, i tu se svršuju tri termeni, i razvod, i kunfini: barbarski, golčanski i savičanski, ondi je zgora jedan vratuk, kadi malo vodu izvira, i u jednoj rupi, ka se govori Pučul, ki je na stran barbarsku, ka vodo vsa ta gospoda, i komuni i deželani piše. I gospodin Filip Maciće govorao od strani gospode komenu barbarskomu, i golčanskomu, i svetoga Vicencija: aku bi ondi imili ku zmatnutu, ali aki bi ondi bili praviti termeni i razvodi od kunfini meju njimi? ali neki rekoso da ne; i na to imaju jedna i druga stran listi, ke ondi pokazaše, da se

kako i slavonski spahijsa. Onda te se nabiјa, koji će k nam, i mi ćemo jih imati dosta na prebor? Treti provore ovako: Težko će nam plovaniju dati se-nokosu „Dno“, jer joj meće 60 do 80 f. na godinu bez troška, nego, ljudi, učinimo ovako: Odlučimo mi sadanju kuću za plovaniju i zgradimo jedan kus „pristave“ okolo kuće neka bude plovani. Ako joj nije dosta, neka nam plovaniju pusti vrt na Brezovu, pak ćemo joj više pristave dati; a celu nikako ne; jer mi moremo drugi del pristave dobro prodati. Studenici bi morali biti prisiljeni, da nećene graditi novu kuću, nego da daju svoj del prema onomu, koliko bude procjenjena kuća i kus pristave uz kuću.

Ovako stvari do sada stoje. Čujemo, da će ove kraje brzo pohoditi presvitihi biskup. Zato sam vam ovo verno popisao, želeteći, da se barem ta stvar jedan put u red spravi, buduće se i ovde dogadjaju nepodobštine, o kojih volim za ovaj put mučati. Ali ja mislim, da bi se u biskupiju mogla obratiti na ljudi, da čuje od njih misal, jer ovo se neda u jedan čas odrediti; i mene je strah, da će još dandanas posvema pristojan stan za svećenika naše vasi, nego kad bi se popravila, kako govorimo, onda bi mogao i biskup u njoj stanovati.

Iz Mošćenica.

Za prvi put danas, častni urednici, želja me potice pisati vam, te molim da noi izvole odstupiti malo mjestanca u vašem cjenjenom listu; ujedno vas molim nezaujeti mi, aki mi nije sve u redu, i budite voljni izpraviti što treba.

Cujem da će doskora i naša podestari u Lovrani imati nove občinske izbore, pa radi toga hoću, da i ja o toj stvari koju rečem svojim gospodarom. Mnogo i mnogo puti čujem, kako se težko tuže, da ova i ona komunika odluka ne odgovara našoj želji ni nasoj koristi, te kad bi oni zapovjedali u komunu, da bi mnoge stvari bolje isle, nego li u obće idu. Ali ja nemogu drugo nego, da takovim rečem: Ljudi, braco! Nikoj drugi nam nije krv tomu zlu nego mi sam! Zašto nebirat u zastupstvo ili rapresentance jedino one ljudi, koji su za nas? one, kojim leži na srdu blagostanje i koji će ju znati svakomu žarenjaku priseknuti. Istina je, da nam je tužno, odkad smo mi i Beršec pali pod Lovransku podestariju, nu mislim, da je kad god koristno nabrajali i tužne dogadjaje namjerom, što je slabo, da se popravi. Odkad smo pali, kako rekoli, pod Lovran, sve naše občinske stvari idu naopako. Ali smo tomu ponajvise sami uzrok. Mnogi bo kad je vreme

da pridu vas komun na razvodi, i da prinesu pravice, i pisma, i da pridu stareci, ki znaju pravdu i razvodi od kunfini meju vami i Križanci; a ta drugi list pošljite komunu u Krugu, da pridu vas komun na razvodi, i da prinesu pisma, i da pridu stareci, ki znaju pravdu, i razvodi, meju vami. I tako pridoše sudac Kramar, i Fulin, i Križan, i Anžul, i vas komun dvegrajski i Žinjin. I zupan Mavari Zagric, i Mariobel, i Mihel, i vas komun Žinjinski su veliko svećane, i tako vti kupuju idoše pred vti tu gospodu; a gospodin knez i gospodin markez, i vsa gospoda i deželani sećuju na placi pod ledonju, i govorase sudac Kramar od strani komuna dvegrajskoga, i tu bespo zupan i vas komun Žinjinski: — gospodo! ovo su naši susedi nazoci kako mi meju sobu nijeđne zmijutne od razvoda od kunfini (nunam), nego jedna i druga stran vse tako obdržimo, kako je od stareli prislo. I gospodin knez, i gospodin markez, i vsa gospoda, i vti vi prvo imenovani deželani veliki čas svećane, i gospodin Filip Maciće govorao od strani gospode komunu Šorec. I tako gospodin knez i gospodin markez, i vsa gospoda i deželani sećuju na placi pod ledonju, i govorase sudac Kramar od strani komuna dvegrajskoga i Žinjinskog: i gospodin knez i gospodin markez, i vsa ova gospoda i komuni ote, da vi imenujete vašo zavodi i termeni od kunfini, i tako ote, da se zapišo po trili nadareli, kako su i dosada po deželili pisali.

(Dalje drugi put).

občinskoga izbora, koji bi narodu rečju i činom mnogo koristili, u lepotu broju ostanu kod kuće. Evo kako ružni, te sramotni načinom mnogi između nas prodaju svoj značaj, svoje poštenje i kmetovšćinu, koju nam djeđovi trudom i mukom sakupile. O tomu ēo još koju drugom prigodom prozboriti. Danas ēu samo reci nešto o komunskih zgradah.

Komunske zgrade su ovdi u najvećem neredu, te do malo vremena će se i starinski kastel srušiti, kako i komunski toč (tvornica gdje se ulje dela) u Dragi. Razlog najveći tomu je, što smo podložnici bez dobrih glavaralih (ovec smo bez pastira), neimamo čovjeka, koji bi nam stogod za korist nas jadnili kmetata zapovjedio.

Predraga braćo! Stolžimo se jedan put, ljubimo svoj narod i svoj jezik, a koji s nama ne drži, čuvajmo se ga, jer je izdajica, da nebudu nas sinovi proklinjali, kad budemo u hladnom grobu počivali, od česa da nas Bog očuva!

Ja ovo pišem za to, da se naš puk olibrabi, pak da ovaj put izbere u zastupstvo ili representancu ljudi, koji su radi i koji znaju skrbiti za občinu. Kad nas nije prenoglo takovih ljudi, zato treba, da se birači već sada dogovore, kojih će izbrati, pak da svi složno za nje glasuju.*

Pogled po svetu.

U Trstu 15. travnja 1878.

Carevinsko se više razisko na uzkrne praznike. Svi ovili prešli petnaest danah bavilo se razpravljanjem novog zakona o dačah i nametih. U ovo petnaest danah sastali se po nekoji put i povjerenici odborah, što imadu u rukama nagodbene poslove med Austrijom i Ugarskom. U carevinskom vičetu ēulo se nekom prigodom tako težkih ricēt proti Ugarskoj i obstojecemu razpoloženju države, da im ū Magjari nemogu ni najmanje naveseliti, a federalisti, ako se i neimaju čenu nadati, a ono mogu biti barem zadovoljni, što su se obistinila njihova proročanstva i predviđanja. U Austriji više svi, da se ovako nemože napred, pa ipak vladajuća stranka ide jednakom s Magjari rukom pod ruku, samo da se i Slaveni nedokopaju svojih pravicali. Ali to mora biti i prije li poslije, ako neće, da dođe u pogibel i sam obstanak države. Slaveni muće, ali poznaju dobro svoju moći i silu, pa u odlučan čas neće zamuditi, da ju nebace na vagu. Milo nam je spomenuti, da su se braća Česi među sobom ponirili, pa da će odsad unapred braniti složno svoje narodne i kraljevinske pravice. Sto Slavenom u Austriji manjka, jest jedan zajednički program. Kad bi toga bilo, bili bi već odkada prisilili Nijemece i Magjare, da se okane neopravdana gospodstva jednog naroda nad drugim. Nego se nadamo, da će jih dogadjati, što se spremaju, već kada tada dovesti i na tu misal, pa da će u svoje vrieme spasiti od skrajne propasti i sebe i državu. U ugarskom parlamentu su se sve oporničke strančice složile u jedan veliku opornu stranku, kojoj je prva i najpreča zadaća mržnja i neprijateljstvo proti Slavenom u obči, a proti Rusiji napose. Ta se je stranka zavjerila, iz petnih žilah nastojati, da se bili diplomatičnim bilo vojnim sredstvi prepreči svaku preprirođenje i slobodnije krećanje Slavena na Balkanskom polotoku, jer da to preti zatorom magjarskomu narodu. Jadan narod, komu su uvjet oblastaka verige, što su sputile noge i ruke drugog naroda!

Što je nova o izločenih stvarih? Na to je pitanje ovaj put teže odgovorili nego ikada. Ruski general Ignatiev,

kao što javljam posljednji put, bio u Beču i vratio se u Petrograd, kao hoće jedni zadovoljan, o kao drugi nezadovoljan svojim uspjehom. No bilo kako mu draga, od ono se doba Austrija nije pokarala nepriznijom Rusiji, da naprave, sudeć po kojećem, kada da je naumila nepristajati uz Englesku, a Engleska kao da je već o tom izvješćina. Uz say bo većnički žamor sad se opet govori i u Engleskom o možnosti, da se sostane kongres, pa mirnim putem izvršaju oprice, što su se nastale med Rusijom i toboze Europom uslijed rusko-turskog mira. Tomu preobratu da je mnogo dooprinoe i Gorčakovljev pomirljivi odgovor na diplomatičnu Salisburiju okružujuću. A i Bismarck da se mnogo trsi, da preprieti rat med Engleskom i Ruskom, jer mu se nikako nezna obseg, kad bi se jednom razplamlio. Nego tim nije još rečeno, ni da će se sastati kongres, ni da neće bit rata. Sad je stano samoto, da se i Engleski i Rusija pripravljaju i oružaju što bolje mogu, kao lakodjer da dolazi ruskoj vojski sila živeža po Crnom Moru, a s druge strane da se u Rumunjskoj kupe iz Ruske neprestano nove čete. Iz toga se vidi, da i Rusija želi mir, ali ipak da nije nakana miru za Ljubav žrtvovati uspješni svojih i Turskoj pobedi, poslije tolikih krvi i tolikih troškova. A u tom tko joj može dati krivo? Iz ostalog sveta ništa nova.

Franina i Jurina.

Jure!
Ju. Ča je?
Fr. Znaš, da mi se Marićin ni dala k svetoj maši nedjelj?
Ju. Žao no?
Fr. Žao da je neki zlodjed vas on babi pogovor va "Slogu" stavil, ča ga je s Lucom imala.
Ju. Reci joj ti, da neka nebude nomna. Znaju dobro Slogari žao so jo ono štampano. Više ono bode nekoga drugoga, loh bi imelo Mari host.

**

Ju. Čujos, Fran! Meni je pravo čudo, da so Andras toliko meša va posli od našeg cesarstva; tr on ni cesar.
Fr. Ti se niš u to norazumeš. On ni cesar, ma jo prvi ministar za celo cesarstvo.
Ju. Pak?
Fr. Pak to je, kako da ti das jednom čovjeku lopiz, kuhaljen, muku, sol i rodu, i da mu rečes: ovde li jo organi i sva našestina: mešaj kako sto vraziti te jo volja, saino da dobra kaša pride van.
Ju. O sada ja, sada razumom kako je ta politika, na nezan loće li se dobra kaša zmesat.

**

Fr. Jurino si l' upravo na Fužini pit ono vino, ča si neki dan povodai?
Ju. Ča to je briga? Grah se poveda, a grašnik ne. Leh male dan za onem sam bil va Rovinju i skoro zaglavil. Pravo govore ljudi, da starijemu čovjeku svaka mala stvar nauđi, kada počne koren mjeat i dro mezeigrat.
Fr. Morda si ča slabega pojil?

Ju. Šal sam ya ostaviti lunero tuliko i tuliko. Prinose mi nekaknoga mesa, i to sam va se hitil; a kada ja prama Balam, primne me zbi i zlo; trbuhi mi se je napel, da biš bil koso napakljo na ujcu i narasal mi jo tako, da bi financa bita za manu tekla de mo viđi, zae bi bilo reč, da kuntraham nosim.
Fr. Jo l' ti brzo odlahoule?

Ju. Je, nobore, neku dobu.

Fr. To si se imel kozinu najist, a on put su kozo sjarno još bile, pak to nau škodi.

Ju. To bi moglo bit, ja! Ma bolje mutar va Istroj, nobore, svako leto se manje jarčići lože.

**

Fr. A ča je jo našega komuna?

Ju. Malo prvo sam bil va Kastvu kunn Tonku naše i sad upravo sam prisla nazad.

Ju. Pak jel ti ča novega pripovedala?

Ju. A ja, dosti.

Fr. A ča?

Ju. Od nekoga kumisara...

Fr. I ou kega još?

Ju. Od ljudi vicitjanil. Te da bi ti se, drago moje, sve oholo nosilo, rado čuda hoći imelo i niš nedelalo!

Fr. Te to je prava istina već današnji dan.

Ju. I noki da je mislel valje obogatet, pak jo ū Šnežnici z sinon beć kopat. Da su tri dani kopali, ma da nisu niš nashi. Još su postali po nekoga starega, kega su moralni na oste pripoljat, ma nijn je rekao, da ni on nozna pravo reč kada su hoći, tako da su moralni poč doma kako opareni psi, lađut i od nomoci su moralni najzd po nogah i rukah hodit.

Fr. Magari hujic takoven ljudem! Bolje bi storili, da bi dobro njivu razdelali i onde bi najviše beri nashi.

Ju. A da nonore samu kmeti; leh...

Fr. Ča leh?

Ju. Ma s tem si glavu razbijaju i neka go spoda...

Fr. I ča si još čul pul kumi Tonki?

Ju. A ča ti ja znan! Toliko mi se je tegata natuzila.

Fr. A ni ti povodala da si jo neki zlomil vrat kad jo ū Šastva po skalni od Stražnice.

Ju. Eja ni tegu toliko, ne!

Fr. Tako ča jo?

Ju. Ljudi bi radi da se skale poprave.

Fr. Pak zač se nepoprave! morda nimaju s čim?

Ju. Aj inauj, i rapresontanca je već dvaput odlučila, da se inauj popravljat.

Fr. Pa zač se to nestori?

Ju. Zač da je kasa jetikava.

Fr. Pak kako da govore, da si jo neki vrat zlomili?

Ju. A to ljudi govore, da bi oni isti najprvo vrat zlomili, ki su krivi, da se skala od Stražnice nepopravljaju.

Fr. I si još čul da to neku novu costu va Kastvu obrnut, zač da stara ni nego za zator ljudom i blagu?

Ju. To neki misle, ma neće bit niš s toga.

Ju. Zač no?

Ju. Zač da je neki ki ima konji prepovedeli, da su nima costu delat, zač da on nebi već za "foršpanj" dobival.

**

Fr. Jurko, moj dragi, sad pak ču ti ja jednu povedat, ku nobis vereval svakenu.

Ju. Ča li to, za pramor do četiri?

Fr. A naši Šaronjaki, da se sili božju boje, da će Istra past pod Pijamonteza.

Ju. Kato to? tr oni su za talijansku strandu: toj je biš imelo drago bit, da Kalabardova soldatija pride.

Fr. Ne, Jure, zač oni ovake računaju: Šćavni su sada va svojen cesarstvu, pak jum mi svo talijanski opravljamo. A da padu pod Taliju, kapac bi Šćavni hrvatski pisat, pak himo mi kruh zgubili.

Ju. Ala neka se neboje, no! Nebi Talija bila onako munjena, da bi nam hrvatski jožik postoyala; leh va Austriji su tako pamotni, da nam na silu gojetu talijanski!

**

O uzgoju jare pšenice i o piru (triticum spelta).

U broju 22. „Naša Sloga“ prošle godine ohrkao sam pri koncu, da ču li upisati u svoje vrieme, kako inuu uzgajati jare pšenici i pir (triticum spelta). Pošto je vriome, hvala Bogu, jur nastalo, da se ista ima sijati; zato se ovo lačam pera, da svojo žolj po mogućnosti zadovoljim.

Promda se kod nas malo znade za jaru pšenici, to je ipak mnogi poljodjelci siju. U severnih poljodjeljaca krajem injesta zobi, a osobito onđe, gdje pir ima manju cijep od zobi.

Dosasti put odvožiti ču ti se sa oboćanim člankom „o bolesti pšenice.“

N. Vežić.

Književne vesti.

Narodni hrvatski odvjetnik jest ime knjizi, što je još odskora počeo izdati na Rieci u svezici g. Ivan Jurašić iz Krka. Ta knjiga neliči svakoga pa i samoga kneta, kako valja pisati svakovršna zakonska pisma bez pripomoći ni odvjetnika ni bilježnika. Narodni hrvatski odvjetnik bit će dobro došao ne samo Hrvatom tamo u Kraljevinu, nego i nam ovdje na Istri i Dalmaciji; jer je prilagoden po samu hrvatskim, nego i našim austrijskim zakonom. Prodobjraha na tu knjigu ostaje otvorena do 30 travnja t. g., od koje doba unapred neće se moći dobiti nego u knjižariča. Svaki polnetas danas izadi će jedan svezak od 32 strane uz cijenu od 30 kn. koja će valjat platiti prigodom izričenja svezaka. Tko uz postarsku doznačenju poslije do gori navodnog dana ili spisatelju, ili tiskarni Franji Karletzy-u na Rieci svodi od f. 3.50, dobit će na ovu cijenu svu knjigu, koja će sastojati iz više od 15 svezak. Tko naravi 10 knjižeb, jedanaesta će mu se poslati na dar,

čecku sijo se pir sa dobrim uspihelom, a osobito oko Rijeke, zatim po južnoj Njemačkoj, osobito u Virenberežkoj, zatim u Švajcarskoj i Španjolskoj; takodjer i kod nas u Dalmaciji i Istriji. Ista vrst pšenice spada među najstarije vrsti naših travnih žitarica, jer su pirovo zrno u pravljivka Rimljani i Grci poznavali.

Doslovina ove vrsti pšenice jest Perzija, posto je u glasoviti Krauze nalazio kao divlju oko Hamadana. —

Klas pira je tanak, kad dozrije savije se, te je vrlo krhak. U svakom klasu ima po 2, riedko 3 zrna, na vrhu je više put samo jedno. Zrno je dugoljasto, trouglasto i tipasto, na fino i vrlo dobro brašno daje. Brazdica je široka, a sijomački je vrlo tanak. — Zrno se pšenica sijomnjiv je vrlo tanak. —

Bielog pira ima ozimnog i jarog. Zahativa dobru zemlju i topao položaj.

Crvenog pira ima samo ozimnog. Isto zemljište zahtiova, kao i bieli. Dozrieva u mjesecu srpnju.

Moderog pira pira ima takodjer ozimnog i jarog. Zemljište zahtiova kao i jar napomenuti. Radno poleže, osobito u vlažnici godinah, zatim kad je odveć gusto posijan.

Napokon **širokolisti** pira zahtjeva takodjer isto zemljište, nu toplije predoje. —

Pir se sije u jeseni i pramjeliču, nu gospodaru mnogo manje koristi podaje u pramjeliču sijan. Kod nas u Dalmaciji i u Istriji ipak mnogi gospodari u pramjeliču iliti u kasnoj jeseni sijan.

Naćin je isti sijetvo, kada što i kod obične pšenice, naime: u redove i u omaska (rukom). Sjemenja treba posijati dvakrat toliko, koliko je pšenice, u razloga, što se isto s pļivom sije.

Zemljiste. — Za pir isto tako priprav zemljiste, kada i za pšenicu. — Zato izvoli posjete ugara, ejtolino i ozimne repice itd.; ali podnipošto ne posjite pšenice, jer onda ne daje gospodaru tako rekuć nikakve koristi.

Značaj pira je osobito taj, što je malo kad snijeti i što nije napadajući pticali i razražnik izvržen. Isti ima jaku slamu te malo kad poleže. —

Pošto se pir ne oložju, dakle sa pljevani sije, valja ga dvakrat — kako rekoh — toliko na jedno austrijsko jutro posijati, koliko pšenice, dakle 3—4—5 vaganah (1 hektolitara 84 litre i 50 centilitara do 2 h. 45 l. 90 c. l. do 3 h. 7 1. 40 c. l.)

Sjeme se troba umakati (kvastiti), nadalje valje sije, što sam kod uzgoja pšenice (u br. 21. i 22. „Naša Sloga“) kazao.

Zeteta i prihod. — Beduć mu se zrieto klasno rado odtrguje, to se može prije zeti ugo sasnu dozrije. Ako pak klasici nisu još krki, to se može bez velikoga gubitka zrieti i kosići.

Sa jednog jutra može se dobiti 15—25—40 vaganah (9 hektolitara 22 litre 30 centilitara do 14 h. 75 60 c. l. do 24 h. 59 l. 50 c. l.); zrno ima poprije 40%.

Sjeme se može pako dobit 20—25 centib, to je u običu za branu našoj domaćoj stoki lesiju od pšenice; plieva glede branive vrednosti stoji jednakost sa razvjem.

U mnogih predjeljih milo mi domovine Dalmaciju pirevo zrno podaja mnogi poljodjelci krajem injesta zobi, a osobito onđe, gdje pir ima manju cijep od zobi.

Dosasti put odvožiti ču ti se sa oboćanim člankom „o bolesti pšenice.“

* Radi čemo još mi vas glase čuti. Dakle je i redno napisano.

Creditničko.

